

MESERIASUL AZ IPAROS

DER GEWERBETREIBENDE

MUNKAADÓK LAPJA

Erdély és Bánság kis- és középvárosainak hetilapja. — Az Ipartestületek Szövetsége, az aradi Iparos Önkön, az Ipari Szindikátusok, a Romániai Építőmesterek Szövetsége és a Timisoarai Vendéglősök és Kávésok Ipartestülete hivatalos lapja. Együttelve a Timisoarai „Az Iparos”-sal és a „Fodrás Ujság”-gal.

„Tiszteld a tisztas ipart!”

Ce putem învăța din trecutul micii industrii

de: IULIU REINHART.

Regretatul Carol Antolik, fostul meu profesor de fizică, acum 56 de ani, în clasa treilea de liceu ne a explicat că nu mulțimea turnurilor de biserică dă însemnătatea orașului, ci pădurea coșurilor de fabrici. Desigur, că acesta este un adevăr numai pentru orașele speciale cu industrie mare, cum au fost deja pe acele vremuri în Anglia și Germania. Orașelor renumite prin mica industrie, nu marele număr de coșuri de fabrică le dă aspectul specific. Ci șirurile lungi de străzi pline cu prăvălii și ateliere, — piață mare în mijlocul orașului cu magazine, pentru înmagazinarea și vânzarea produselor industriale, și mai ales cu locuri apte pentru ridicarea corturilor de vânzare ale meseriașilor. Orașul Arad, cu totul că are câteva fabrici mari și grandioase, este totuși un oraș specific, cu industrie mică intensă. Fabricile ei s'au dezvoltat din unele mici ateliere din cauza inițiativei întreprinzătoare, gustul și mai ales din cauza mentalității solide comerciale ale proprietarilor.

Însemnătatea orașului Arad începe dela încheierea păcii din 1699, când Mureșul devine hotarul către turci. Grănicerii sârbi s'au așezat în cetate și în oraș. În anul 1702 orașul primește dreptul de a ține târguri mari și săptămânale și de a ridica o primărie. Are dreptul de a deschide măcelării și hanuri și de a ține o moară pe Mureș. După recensământul din 1715 Aradul a avut atunci 87 de meseriași, între cari se găseau toate branșele cunoscute. Cei mai numeroși erau croitorii, 7 la număr. În cetate lucrau 36 de meseriași clandestini, cârpaci, cari concureau și pe a'uncii, făcând greu traiul meseriașului. Cu totul că venitul unui meseriaș nu întrecea 30 de florini pe an, numai arenda macelarilor era 100 florini și a morarilor 150 de florini pe an. Cu 60 de ani mai târziu, în anul 1774 au fost numărați 299 de meseriași în Arad, dintre cari 36 erau comercianți.

Desvoltarea industriei a început în Arad cam pela 1800. În acel timp se influențează breslele noi, încă în anul 1781 a faurilor. În 1815 ciobotarii, în 1832 pantofarii în 1845 au primit patentă turtarii și macelarii.

În al patrulea deceniu al secolului trecut se ridică primele edificii cu 2 etaje, se începe pavarea străzilor și luminarea lor. Se începe ridicarea digurilor la Mureș, astfel că meseriașii au lucru din belșug. În anul 1885 se începe traficul feroviar. Mai târziu se termină și linia ferată Arad—Timișoara, iar după aceea Căile Ferate a Crișului și Arad—Cenad, cari au contribuit ca Aradul să devie un centru comercial frecventat. La începutul anilor 70 din secolul trecut, ridicarea edificiilor publice, ca primăria, teatrul, și mari clădiri particulare au dat un avânt neașteptat breslei constructorilor. Industria îmbrăcămintei se dezvoltă și ea după modă. În 1860 aduce moda maghiară, după aceea fac o concurență destul de serioasă modei din Viena și Pesta. Pavarea, și mai târziu asfaltul străzilor schimbă și moda încălțămintei, și prin scăderea numărului ciobotarilor se înmulțesc pantofarii pe teritoriul acestei oraș. Industria morăritului o preia fabricile și ca urmare dispar încetul cu încetul morile de pe Mureș. Unele branșe, ca țesătoriale dispar cu totul ca în timpurile actuale să reapară ca industrie casnică

(Continuare în pag. 9.)

HALDOKLÓ IPARAG A BORBÉLYIPAR, AMELYNÉL ELVISELHETETLEN A KONKURENCIA ÉS MEGSEM SEGIT A KALKULÁCIÓ...

Sujtsa súlyos behozatali vámokkal külföldi zsilteppengét a hazai borbélyipar érdekében az állam...

Halálra ítélte a világhírű erdély-bánsági borbélyipart a dekonjunktura, a zsilteppenge és az utlevélkényszer. — Változó idők és változó erkölcsök egy kisipari szakma történetének tükrében. — Nincs kisipari szakma, amely annyi halhatatlant és jótévőt adott volna az emberiségnek, mint a borbélyipar és nincs a cipészen kívül iparos, aki úgy küzdene a megélhetésért, mint a borbély.

Sürgős állami beavatkozás az egyedüli mentség...

Irta: ZOMBORY GYULA.

Készséggel eleget teszek Az Iparos megfizető felhívásának, hogy én is irjam meg a magam szakmájának buját-baját, sérelmöt a mindnyájunk számára olyan kedves szakujtság számára, de aki azt hiszi, hogy a kalkulációról fogok írni, az téved. A borbélyipar számára a kalkuláció problémája — sajnos — nem időszerű. Be kell tehát érniök az igen tisztelt olvasóknak azzal, hogy egy kissé megkerülve a kérdést, előhozakodom majd néhány olyan problémával, ami a mi elárvult, divatjamult, hovatovább már csak a dicső mult színes emlékeibe vesző szakmánkat, a borbélyipart még a mai viszonyok között is érdekli. Talán arra is alkalmas volna ennek a néhány alább következő problémának megoldása, hogy a borbélyipar gyors tempóban közelgő halálát egy kissé elodázza.

Amikor a borbélyok mentettek
meg egy halálra ítélt országot.

Nem mindig tornyosultak olyan sötét felhők a napban mosolygó, széiben táncoló borbélytányérok mögött, mint a mostani keserű, zsilteppengés világban. Volt idő, amikor a borbélyok igen nagy fiúk voltak. A tizenharmadik század elején, amikor a tatárok elpusztították Magyarországot, Nemetsország felől

harminc borbély Budára tartott és megmentette a végpusztulástól a tatár hordák dúlásai után megmenekült népet.

Az ország területéről kitakarodott tatárok ugyanis egész hekatombáit hagyták maguk után a temetetlen hulláknak és a járványos betegségek egész sorozatát, amelyek irgalmatlanul folytatták a megmaradt nép gyilkolását.

IV. Béla, a nagy király, 30 borbélyt (chirurgust) hívott ekkor be Németországból és a harminc becsületes sebész-borbély meg is akadályozta a járvány továbbterjedését.

Dicső emlékek hajdani borbély-sebészekről, akik közül nem egy az orvostudomány halhatatlan úttörője volt.

Dicső elődeink ugyanis a borotvát nemcsak az arc és a fej felesleges szörkészetének eltávolítására, hanem

háborús sebek műtét után való gyógyítására is használták és nagy vala az ő művészetük az orvosi tudomány gyakorlása körül is.

A tudományok történelme egész tömegét őrízte meg hajdankori borbélymesterek neveinek, a melyeket halhatatlanná tett áldásos működésük.

Szerencsés-kezü operatőrök, az orvostudományok nem egy nagy felfedezője, a világ nagy gyógyítóinak egész sora került ki a mi szerény iparunk hajdankori mesterei közül!

A „sebészeti atyja” borbélysebész volt

Helyszűke miatt csak egy képet mutatok be a világ legnagyobb borbélysebészeinek galériájából. Természetesen a legnagyobbnak, Paré Ambrus francia chirurgus-borbélynak képét. Negyven évvel ezelőtt élt ez a halhatatlan elődünk, Borbély-chirurgus volt, majd tábori sebész lett és korának, sőt minden időknek egyik legnagyobb gyógyítójává küzdötte föl magát. Paré Ambrus fellépte előtt forró olajjal és tűzes vassal „fertőlenítették” a harctéri sebeket, irtózatossá kinokát okozva ezzel a szerencsétlen katonáknak. Az egyszerű borbélysebész volt az első, aki a forró olaj és tűzesvas helyett tojásból, terpentintől és rózsavízből készült hideg kenőccsel kezelte a sebeket. Betegei szépen gyógyultak, Paré bátyjának lett a hadseregnek és Monte Jean hadvezér ki-

tüntetésekkel elhalmozott fősebesze, később IX. Károly francia király udvari orvosa és világhírű egyetemi tanár. Latinul sohase tanult meg Paré, amit kora „tudós” orvosai súlyosan fel is róttak neki, de francia nyelven irt bonctani és sebészeti szakkönyvei által nemcsak a moderu sebészetnek lett legnagyobb úttörője, hanem a francia tudományos nyelvnek is. Az orvosi műszerek egész légióját találta föl Paré Ambrus és olyan műlabákat és műkezeket fabrikált egy egyszerű tábori kovácsmester segédlete mellett, hogy a maiak se különbek. Műlabás katonái táncoltak, műkezei finom mesterséges üzeműre is alkalmassá tették Paré invalidusait. „Père de la Chirurgie” „a sebészeti atyja” néven tisztelti őt nemzete és minden tiszteletet megad neki az orvostudomány világtörténelme is.

Visszaemlékezés Gruber Sándorra, a híres aradi sebészborbélyra.

A történelmi idők sebész-borbélyai nem tűntek el máról-holnapra a művelt világ tudományos életéből.

A hetvenes években még Gruber Sándor érdemes borbélymester végzte a sebészeti műtöket az aradi városi kórházban.

Az egyetemet végzett orvostudorok csak segédkeztek a csálhatatlan kezű sebész-borbélynak. A borbélyok orvosi működése akkoriban még mindennapos volt.

Borbélychirurgusok voltak az orvos-sebészei Aradon a tüzoltóknak, hadastyánoknak és más egyenruhát viselő alakulatoknak.

Borbélyiparra való iparendedély akkoriban azt jelentette, hogy a mester nemcsak a borotválásnak, hanem az érvágásnak, köpülőzésnek, piócarakásnak, faghuzásnak, törött lábak összeillesztésének, az elrontott gyomor kistélyozás és masszírozás útján való meggyógyításának is szakértő mestere.

Vérben dolgozó iparos volt még akkoriban minden borbélymester, nemcsak a kezdő inas, akivel ma is megtörténik, hogy imitt-amott vérbe teszi az önfeláldozó médiumot.

Az olló és a borotva konkurenciája és testvérisége a múlt század végén...

Hajat akkoriban a borbély nem vágott, mert ez a munka a testvériparag, a fodrászat privilégiuma volt.

A nagyon öregek még emlékeznek rá, hogy a hatvanas években a mai Eminescu-uccában, a mostani Mihályi csarásza mellett Deák Antal becsületes fodrászmesternek volt üzlete Aradon. Ő csak haját vágott, bodoritott, cicomázott. Ha valaki meg akarta magának engedni a lukszust, hogy hátul a nyakát is kiborotválassa, át kellett sétálnia az ucca tulsó oldalára, ahol megfelelő anyagi javak ellenében Schwellengraeber Gyula chirurgia-borbély uram végezte el rajta ezt a műveletet. Félreértés elkerüléséért meg kell jegyezni, hogy a borotva akkoriban nem volt eltiltva a fodrásztól, csak borotválni nem volt szabad neki vele. Hajat azonban vághattak a borotvával, amit meg is tettek, mert

az ollót csak a borotvával lenyesett haj csinosítására használták.

Leáldozik a vérben dolgozó borbély-sebészek csillaga...

Gruber Sándor és Schwellengraeber Gyula uraim utolsó mohikánjai valának a sebészborbélyok tisztes iparának. Az történt ugyanis, hogy 1870-ben az orvosi kar keves ostromlására parlamenti határozattal tiltották el Magyarországon a borbélyokat a véres munkától.

Sulyos csapás volt ez, mert munkakörének és jövedelmének jelentős részétől megfosztotta a rendelet az akkori borbélyokat. Maga a parlament is belátta, hogy kárpótlással tartozik ezért, miért is

a kozmetikai, a piperecikkek és egyéb higiéniai cikkek szabad árusításának jogával ruházták fel a borbélyokat, akik ezért a kereskedelmi jellegű melléüzletéért külön adót nem fizettek és nem tartoztak külön iparendedélyt sem váltani.

Ez az intézkedés életbe lépett akkoriban az egész világon. Világvárosokban ma is úgy van, hogy a fent felsorolt cikkeken kívül

divatúru és dohánytermékek árusításával is foglalkoznak a borbélyok.

Hatvanhét önálló borbély közül csak tizenötnek nem volt a háboru előtt saját háza Aradon.

A régmúlt, történelmi időkben tekintélyes és legtöbbször gazdag emberek voltak a borbélyok. Nagy szerepet töltöttek be a királyi udvarokban, előkelő főnemeselek házaiban és a városok életében egyformán. A régi dicsőség és jó mód csak fokozatosan hagyta cserben a borbélyokat. Háboru előtt még egyik legjobban jövedelmező szakma volt ez. Aradon a háboru megelőző békeévekben mindössze 67 önálló borbélymester működött és

alig 15 volt közülük, akinek nem volt meg a saját háza. Nem egy aradi borbély számottevő vagyona tette szert. Gruber Sándornak, a fentebb említett sebész-borbélynak István nevű öccse

egyedül értékpapirokban százezer aranykoronát értéket hagyott szerencsés örököseire a nagy ingatlan-vagyonon kívül.

Pedig szegényen kezdte és egész vagyonát mesterségével szerezte.

Világékl volt békében az arad-bánsági borbély...

Háboru előtt 30 fillér volt bérletben a borotválás. Jobb üzletben 40 fillért szedtek, külvárosokban 20 fillért. Minden üzletben legalább két segéd dolgozott akkoriban Aradon és 2-3 tanuló. A hatalmas tanonclétszám azonban mégse eredményezett túltermelést, mert

az egész világot Arad-Bánság látta el szakképzett borbélysegédekkel.

Elvitték a portékánkat katonának...

Az erdélyi és bánsági borbélyipart, mint annyi mást, ami a békevilágban virágzott, a háboru ölte meg. Azzal kezdődött, hogy elvitték a portékánkat katonának.

Berukkolt a vendégek 95 százaléka.

Nagy volt a hiány azonban még így is munkaerőben. Segéd és tanonc nélkül maradtak a nagy részben asszonykézre került üzletek. Fiatal és rokkant munkások bonyolították le a lecsökkent forgalmat. Anyagilag még így sem volt rossz üzlet akkoriban a borbélyság, mert az árak lépestartottak a drágulással. Az említett 20-30-40 fillérről 50 fillérre, majd egy koronára emelkedett a borotválás ára.

És aztán jött a számum: elszaporodott a zselett és elszaporodtak a borbélyüzletek...

A fent részletezett külső befolyások még nem akadályozták volna meg a borbélyipar boldogulását, de a háboru után jött a béke és ez azt is elvitte, amit a háboru meghagyott.

Röghöz kötöttá tette az arad-bánsági borbélyt az utlevélkényszer.

Megszűnt a segédelexportunk.

elszaporodtak az önálló üzletek.

Ennek ellenére is példátlanul nagy volt a segédtultergés.

A 67 háboru előtti önálló aradi borbélymesterrel szemben ma 140 borbélyüzlet működik Aradon, legalább 20 iparendedélyes repülő borbély táskázik és se szeri se száma az iparendedély nélkül garázdálkodó pilótáknak.

A példátlan nagyarányú kínálat-növekedést a keresletnek olyan hatalmas csökkenése követte a borbélyipar munkapiacán, hogy erre alig van példa a gazdasági életben.

Ezt a folyamatot röviden zselett-problémának nevezhetjük.

A mai borbélyipar számára nem terem babért és kalácsot az egységes tarifa és kalkuláció...

Elképzelhető-e a fentiek után és alapján, hogy egy mostani borbélymester ceruzát vegyen elő és kalkuláljon? Ugy, mint azt a háboru előtt csináltuk? Ugyebár nem?

Magam elé idézek egy szerényebb háboru előtti üzletet.

Két segéd és két tanuló a gazda mellett és 300-300 bérletes vendég.

A vendégek nem kis része naponta borotválkozott. Ma ilyen üzlet nincs. Nemhogy a mentékuccában, de még a főtéren sem.

A legjobb esetben átlag 70-80 abonoma jut ma egy üzletre, de az üzlet színvonala azért éppen úgy megkívánja a két munkást, mint a háboru előtti idők 300 előfizetője.

A mindennapos vendég ma már csak emlék a múltból. Hogy ez miért van, arra a vasárnapi munkasünnet adja meg a választ.

A törvény, amely szigorúan tiltja a vasárnapi és tanapi borotválást, az egyéni jognak

Az akkori világjáró Makótól Jeruzsálemig mindenütt találkozhatott a mi pátriánkól való borbélyal. Egyedül

Bécsben 250 arad-bánsági borbélymester dolgozott.

De számos idevaló borbély talált kitűnő megélhetést Párisban, Londonban, Berlinben, Romában, Bucarestiben, Brémában, sőt Amszterdamban, Stockholmban, Helsingforsban, Oslóban, Szentpéterváron és Moszkvában is. Ezer és ezer hazánkfi próbálta meg a szerencséjét Amerikában és sikerült nekik.

Az arad-bánsági borbély valóban világhírű volt.

Azt sem kívánták tőle, hogy a nyelvet bírja. Először volt, ha igazolta, hogy idevalósi Arad-Bánságba és a legjobb üzletekben alkalmazták. Amikor a nyelvet elsajátította, önálló lett legnagyobb részük és kitűnő megélhetést biztosított magának.

Gilette-penge volt a háboru előtt is. Világ-szerte használták akkor is azt az ominózu találmányt. Alig volt falusi földbirtokos, vagy utazó, akinek ne lett volna saját borotváló felszerelése, tehát zselett-pengéje is. De nem azért szerezte be ezeket az eszközöket, hogy a borotválás árát megtakarítsa, hanem azért, hogyha olyan helyre kerül ahol jobb borbély nincs, saját maga borotválkozhasson.

A mai vendég csak kényszerűségből megy a borbélyhoz...

Máig ez a helyzet bizony gyökeresen megváltozott.

A mai vendég csak kényszerűségből megy a borbélyhoz.

Csak az borotváltatja borbélyal magát, akinek reszket a keze, vagy valami más körülmény akadályozza meg, hogy az alig számba vehető költséget igénylő önborotváláshoz folyamodjék.

A mai fiatalság a borbélyt csak úgy ismeri, mint azt az iparost, aki haját vág.

Hogy a borbélyüzletekben borotválnak is, magára nézve el sem tudja képzelni. Nincs is ezen semmi csodálkozni való. A munka, állás, kilátás nélkül való mostani fiatalember nem gondolhat arra a felesleges luxusra, hogy mással borotváltassa magát. Bizony nagy változás ez a békebeli sihédtől, aki

alig látható arepíhét sietett a borbély szappanja és kése alá töltni, hogy felnőtt férfinek nézzék, meg hogy — nőjjen...

Nem jut áldás a borbélymester asztalára a mai előkelő férfiközönségtől sem. A kitűnő társadalmi állásban levő, jó keresetű urak kényelmi okokból repülő borbélyal borotváltatják magukat.

Nem egy előkelő közfunkcionárius is akad, aki nem nagyon kutatja, iparendedéllyel, vagy iparendedély nélkül repül-e be minden reggel fürdőszobájába táskás kollégának.

olyan kirtóv megsértése, hogy nem kell hozzá kommentár.

Hála a törvény elhibázott humanizmusának, legjobb vendégeink,

a mindennapos borotválkozók, a repülő borbélyok jól fizető támogatói.

Az iparendedélyes borbély 70-80 bérleteses gyér számban másodnaponként, többször harmadnaponként, nem ritkán hetenként egyszer jön az üzletbe.

Ha bármely szakmában ilyen hatalmas arányú munkacsökkenés áll elő, a mester vagy a munkaidőt építi le, vagy a segédeit. A borbély azonban ezt nem teheti.

Akkor is el kell tartania a segédeit, ha az egész nap a száját tátja és ha a kutya szjön be, akkor is reggeltől estig nyitva kell tartania az üzletét.

Mert a mai vendég türelmetlen. Régmúlt idők emléke lett a borbély ötperc.

Ma már a rendes ötpercet sincs türelme a vendégnek bevárni.

Ha akad olyan, aki bevárná, a segéd sugja neki: „Elmegyek én, kérem, délből a lakására. Uraságod is spórol, én is jobban jövök ki...”

Jó üzletnek elismert borbélyüzlet, amelyik manapság naponta 20—24 vendéget szolgál ki, szemben a háború előtti 80—120 kiszolgálással. És mindkét esetben két segédet vettem a'apul.

Tessék ilyen körülmények között most már kalkulálni! Hát lehet, vagy érdemes?

Emelhetem én olyan arányban az árakat, hogy akár csak a felét is megkeressem a békebeli jövedelmemnek?

Pedig nincs talán egyetlen más iparág sem, amelynek annyi teherrel kellene számolnia, mint a borbélyiparnak. Hogy csak egyetlen eshetőséget számítsak:

Önálló lesz a segéd és negyven százalékát elviszi a katasztrófálisan gyérszámú vendégnek.

Ezen a téren mi, borbélyok visszük a rekordot. Nincs szakma, amelynél a segéd olyan közvetlen

összeköttetésben volna a vendéggel, mint a borbélyüzletben és testvérszakmánknál, a női fodrásztnál.

Egy mesternak élete 30 éves átlagos működési ideje folyamán a borbélymesterségben az önállóvá lett segédek konkurrenciája miatt legalább ötször-hatszor újra kell kezdenie...

Ugyebár ezt sem lehet kalkulálni?

Mi értelme van annak, hogy hangoztassuk: mi is ugyanazokat a terheket viseljük, mint a többi iparos? Van értelme, hogy felsorakoztassam az adó és házbér, a világítás, fűtés, ruhamosás, újságelfizetés, betegsegélyző és tanonc-tömhon-járulék költségeit? A borbélynak uccára nyíló üzlethelyiséget kell tartania, nem borotválhat szinben, pincében, hanem a jól kereső kereskedővel kénytelen házbérfizetés terén állani a versenyt. Felhántorgassam, hogy több újságot, folyóiratot vagyunk kénytelenek tartani, mint sok vendéglő, hogy minden vendégnek tiszta ruhát kell adni és hogy a szappant, pudert, kölnvizet, fertőtlenítő szereket sem adják ingyen? Bizony, csak mi tudjuk, mi marad a szombat esti segédfizetés után lapos pénztárcánkban.

Száz lejes vám minden zsilettkészülékre, husz lejes vám minden pengére és a vasárnapi munkaszünet megszüntetése az egyedüli mentség a haldokló hazai borbélyipar számára...

Nem akarom, hogy szerény cikkem helyén Az Iparos előző számaiban megjelent magas-szintű cikkek után, amelyekben más szakmabeli érdemes iparos testvéreim rámutattak a kibontakozás számára kinálkozó útjára is, az én cikkem hiábavaló panaszokból álljon. Megkíséreltem én is, hogy rámutassak a kibontakozás útjára. Sajnos azonban,

ez a kibontakozás nem tőlünk, borbélyoktól függ.

Ha a mi szakmánk összefogna, kalkulálna és a megszabott egységárakat keresztül is vinné,

azt érnék el vele, hogy nem maradna vendégünk.

A végpusztulás előtt álló hazai borbélyipar egyedüli reménye ma már csak az lehet, hogy az állam fog kalkulálni helyette.

Teheti, mert meg van hozzá az ereje és hatalma és meg is kell tennie, mert

35000 borbélyegységi léte vagy nem léte függ ettől az állami beavatkozástól.

Mindössze arról van szó, hogy az adófizető borbélyiparosság és a borbélysegédek kétségbeesett ekzisztenciájának védelmében

adóztassa meg az állam azt a zsilettpengét, amelyből semmi számottevő haszna nincsen és amelynek üzleti sikeréhez semmiféle ér-

deke nem fűződik

Sem a hazai gyáripár, sem a kisipar, sem az államkassza érdekei szempontjából nem bir fontossággal, ha útját vágják a zsilett-penge és ezáltal az önborotválás elterjedésének.

Vessenek ki a csak külföldön gyártott zsilettkészülékekre darabonként 100 lejes és szintén a csak külföldön gyártott pengékre darabonként 20 lejes behozatali vámot és megtette az állam az egyedüli intézkedést, ami a haldokló borbélyipart ma még megmentheti.

Ha a közönség elbirja a gyufa magas árát, el fogja birni a zsilett-penge vámját is. Ahnyival is inkább, mert itt nem a nemzetközi gyufakartell profitjáról, hanem 35000 hazai kisegysztencia megélhetéséről van szó.

A másik út a kibontakozás felé, hogy

vonják vissza a vasárnapi munkaszünetről szóló törvényt.

Engedjék meg a borbélyüzleteknek, hogy vasárnap is nyitva tarthassanak. Mert hiába teszi lehetővé szigorú törvénnyel az állam, hogy a vasárnapot buzgó imádsággal az Isten házában tölthessük. Ha üres a zseb, kifizetetlen a lakbér, fenyeget a lejárt váltó és lyukas a gyerek cipője, bizony gyenge állami segítség számunkra a vasárnapi munkaszünet és a buzgó imádság...

Mi a tanulság Arad kézműiparának kétszázötven éves történetéből?

Irta: REINHART GYULA.

Reinhart Gyula alábbi cikkét az „Arad ipara és kereskedelme” címen Bakács Gyula és Molnár Tibor szerkesztésében most megjelent tartalmas, színvonalas és hézagpótló almanachból mutatóban közöljük.

Antolik Károly, néhai jó fizika tanárom magyarázta 56 év előtt a harmadik gimnáziumban, hogy a várost nem a templomtornyok sokasága teszi várossá, hanem a gyárkémények erdeje, amely a város egész területét elborítja. Ez természetesen csupán a speciális gyárvárosokra vonatkozhatott, amelyeket akkor még nagy számban termelt ki magából Anglia és Németország, mint tipikus gyárvárosokat. A kézműipari

jellegű városokat nem a gyárkémények nagy száma jellemezte, hanem a boltokkal és műhelyekkel teli uccák hosszu sora, nagy vásártér a város közepén, iparcikkek elárúsítására és elraktározására alkalmas színek vagy csarnokok, főképpen pedig az iparosátrák felállítására alkalmas helyek. Arad városa, bár néhány óriási gyári vállalattal rendelkezik, mégis tipikus kézműiparos város, amelynek kisebb gyarai egyszerű kisipari műhelyekből fejlődtek naggyá. A tulajdonos tudása, vállalkozó szelleme, de főképpen szolid megalapozottsága és üzleti elvei auták meg a fejlődésük lehetőségét.

Aradváros jelentősége akkor kezd kibontakozni, amikor az 1699. évi békekötés után a Maros folyó lesz a határ a törökökkel szemben. Szerb

Szeptember

23

Aradi Iparos Otthon
szüreti
táncmulatsága

határőrség telepszik le a várban és városban és ezek védelme alatt indul fejlődésnek a város, amely az 1702. évben megkapja az országos vásár és hetivásár jogát, szabad városházát építenie, joga van mészárszéket és vendégfogadót nyitni és engedélyt kap, hogy a Maroson malmot köthessen. Az 1715. évi összeírás szerint Aradon akkor 87 iparos volt és a legkülönbözőbb iparágak voltak képviselve. Legnagyobb számban voltak a szabók, akik heten voltak, molnárok pedig négyen, a többi iparágat 1—3 iparos képviselte. A várban a katonaság védelme alatt 36 lappangó iparos, tehát kontár üzött ipart és tette nehezzé az iparosok megélhetését, holott egy iparos évi keresete akkoriban nem haladta meg a 30 forintot; csupán a mészárosok árendája volt 100 forint, a malmoké pedig 150 forint. Hatvan évvel később, 1774-ben már 299 iparost irtak össze Aradvárosában, akik közül 36 volt a kereskedő. Az ipar fejlődése Aradon az 1800-as évek elejére esik. Akkor alakulnak meg sorra a céhek. Így 1781-ben a kovácsok és kerékgyártók, 1815-ben a csizmadiák, 1832-ben a cipészek, legutolsók voltak a mézesbábosok és mészárosok, akik 1845-ben kapták meg a szabadalmi levelet.

A múlt század negyvenes éveiben épülnek az első kétemeletes házak. Kezdi az uccákat kövezni és világítani, megkezdődik a Maros szabályozása és sok munka nyílik az iparosoknak. Az 1858-ik évben megindul a vasúti forgalom. Később megépül az arad-timisoarai vonal, majd a körösvölgyi és csanádi vasutak forgalmas vasúti gócponttá tették a várost. A hetvenes évek elején nagy középítkezések, a városháza, a színház építkezései nagyobb magánépítkezéseket vontak maguk után, ami az építőiparnak óriási fel lendülésében nyert kifejezést.

A ruházati ipar a divatoknak megfelelőleg fejlődik. A múlt század hatvanas éveinek magyaros divatja, a zsinóros, mentés, sujtásos ruhákat és a rámás csizmákat hozza magával. Azután a bécsi és pesti divat bejöveteleivel iparosaink érte térnek át, eredményes versenyt fejtve ki. A város kövezése, majd aszfaltozása a lábbeli viseletet változtatja meg és a csizmadiák számának apadásával a cipészek érik el a legnagyobb létszámot a város területén. A malomipar gyáriparrá való fejlődése a marosi malmok lassu haladásában mutatkozik. Egyes iparágak, mint a takácsok, egészen kivesztek, hogy csak a legutóbbi időben mint háziipar ébredjenek újra a szőnyegszövézetben. Ugyanígy pusztultak el a timárok is, ma már csak mutatóban maradt egy-kettő. A hajóácsok nagy céhe is pusztulásnak indult. Nem látjuk a Maroson a teherhajókat, amelyeket lovakkal vontattak felfelé, hogy tűzfát, követ és egyéb tömegárut szállítsanak le. Arad egyetlen orgona-építő műhelye, a Dangyl Antal és Fia cég szintén megszűnt.

A lóval vontatott kocsik az autózás bevezetése óta számban nagyon visszaestek, így az ezzel kapcsolatos iparágak, a bogárn, kovács és szíjgyártó iparosok száma erősen lecsökkent, hogy helyét csináljanak az autójavitó műhelyeknek és garázsoknak. A kézműipar körébe tartoztak a kézfestők is, akiknek üzemét a nagy gyárak teljesen elnyomták. A kádárok iparát a vashordó, a szesz-

nek és bornak vasuti ciszternakocsikban való szállítása, nemkülönben a filoxera által kipusztult szőlő, később a borárak katasztrófális zuhanása derékban támadta meg. Hová lettek a szappanfőzők és gyertyamártók? A gyári szappan, a petróleum, valamint később a villanyvilágítás megpecsételte ezeknek az iparágaknak sorsát. A divat változása tette tönkre az eszteregályos és képfaragó ipart is. A passzománys, de különösen a gombkötőipart szintén ennek változása szüntette meg, pedig annakidején a gombkötőknek külön céhük volt. A borbély és fodrászipar is nagy hullámnak van kitéve.

Talán nem lesz érdektelen, ha röviden kitérnek Arad butoriparának történetére is. Hogy Aradon a butoripar, s így a butoriság fejlődött, illetve létesült, természeti adottság volt. Aradot mindenfelől erdők környezték. Adva volt ilyen módon a nyersanyag, csak szakmabeli képességre, rajzolni tudásra és ízlésre volt szükség, hogy elsőrendű butorok készüljenek itt. Már abban az időben voltak butorraktárak Aradon. Az első *Albrecht Ferdinand* (Kneffel Lajos nagyapja) tulajdona volt, akinek műhelyében dolgozott *Munkácsy Mihály* is. Később nyílt meg a *Balkó és Rosmanith*-féle butorraktár, amely 1862-ben *Reinhart Fülöp* tulajdonába ment át.

Mint hogy egy nyersanyag, mint kellőleg iskolázott segédzemélyzet rendelkezésre állott, a fejlődés útja is adva volt, csupán kedvező gazdasági viszonyok beállta volt szükséges ehhez. 1896-ban a statisztika szerint Aradon 94 önálló asztalos volt, a segédek létszáma kitett 266-ot, 1927-ben érte el a létszám a kulminációs pontot, amikor 260 önálló asztalos és ezernél több segéd működött s 600 tanoncra emelkedett fel a létszám. Ma 80 önálló mester van nyilvántartásban, igen kis segédzeméllyel.

Ujabb iparágak, amelyeket az új találmányok és fejlődések menete hozott felszínre, a vízvezeték- és villanszerelők, az autók, gramofon, rádiószerelők és javítók, csillárgyárak és butorvasalásképző iparágak.

Érdekes a női szabó-ipar fejlődése is, amely a csehbeli időkben nem is volt külön iparág. Úgyes szabóhelyek vagy varrónők készítették a nemes vagy főúri asszonyok ruháit. Szigorúan elő volt akkor írva, hogy minden rendű ember milyen anyagból való ruhát viselhet csak. Például: selymet csak a főrendiek, bársonyt a nemesek, posztót a polgárok. Az igaz, hogy egy ilyen ruhát egész életen át viseltek és nem kellett minden évadban két-három új ruházatot készíttetniük. 1896-ban 77 nőiszabó iparos volt Aradon, akik 240 segéddel dolgoztak.

Érdekes jelenség, hogy míg Arad malomipara világhírű volt s már hetven év előtt földrajz-könyvekből tanultunk az aradi lánglisztről, Arad kenyérről való ellátása hosszú évtizedeken át a pécsai kenyérsütők kezében volt letéve. Szilárd meggyőződéssel vallottuk, hogy csak a pécsai kenyér élvezhető. Ezzel szemben fehérgyüménnyünk, kifli, percc, stb. mindig élvezhető volt. A mézeskalács-iparról úgy beszéltek, mintha kihalásra volna ítélve, holott ma már ismét több mézeskalács sült itt, mint ötven év előtt. A cukrász-ipar nagy fejlődésnek indult és valóban elsőrendűt produkált.

A kézműiparnak jövője van. A testre szabott ruhát, legyen az férfi vagy női, az egyéni ízlés és nem a konfekció uniformisa fogja a jövőben dirigálni. A falanszter, amely az Ember tragédiájában izelítőül és elrettentő példa gyanánt akarta uniformizálni az emberiséget, megbukott. A társadalom még mindig a magántulajdonon és az egyéni vállalkozáson épül fel és ennek egyik legerősebb oszlopa a kézműiparosság, amelynek fentartása és fejlődésének előmozdítása az állami feladat egyik legfontosabbika. Amíg tudás, szilárd akarat, szakképzettség, személyes közreműködés a kézműipar leghathatósabb eszköze a gyáriparral való versenyben, addig a nagyipar egyedüli előnyeit, a nyersanyag közös beszerzését és a készáru közös értékesítését kell a kézműipar részére biztosítani és azt kell forgatókéval ellátni. Ebben az esetben felül fog maradni időtlen időig a kézműipar a gyáriparral szemben való harcban.

NEMES BOSSZU.

- Megtalálta-e, szomszéd, az ellopott lovat?
- Meg ám, a Szekeres kománndól van.
- Aztán miért nem hozza haza tőle?
- Várom, míg megpuhítottja a pajzombot.

A szikvizgyárosok országos mozgalmát indítanak a szikvizgyártásról szóló törvény revíziója érdekében

Az egészségügyi miniszter javaslatára tavasszal a parlament a szikvizgyártásról új törvényt szavazott meg.

A törvény megtiltja, hogy ezentúl a szikvizet üvegekkel ölműveljék hozni forgalomba.

A szódás üvegek fejének kilencvenöt százaléka alumíniumot tartalmazó ötvözetből kell állania,

ezenkívül

a kifolyó csövet záró-kupakkal kell ellátni.

Megtiltja a törvény a szörpös üvegeknek üveggyalóval való elzárását, hanem ezek helyett

önműködő és gumival burkolt porcellánzárat kell alkalmazni.

Végül pedig előírja a törvény, hogy a szikvizet és szörpöt ezentúl csak

csukott kocsi-ban szállítsák a vevőkhöz.

Az Erdélyi és Bánsági Szikvizgyárak Szövetsége a napokban Timisoaran népes gyűlést tartott, amelyen Thierjung János billédi szikvizgyáros elnökelt. A gyűlésen számosan szólaltak föl és rámutattak arra, hogy

a törvény sérti a szikvizgyárosok érdekeit.

A szódásüvegeknek a törvény által kívánt új fejei a zárókupakkal

lehetetlenné teszi az üvegeknek a jelenlegi berendezéssel való tisztítását és szikvizzel való töltését.

A szörpös üvegeknek üveggyalókkal való elzárása a világ minden államában elfogadott rendszer és a nyitott szódáskocsik használata közegészségügyi szempontból nem lehet káros.

A gyűlés határozati javaslatot fogadott el, amelyben kimondja, hogy mozgalmat indít a sérelmes törvény módosítása érdekében.

Valamennyi iparág képviselteti magát a bucuresti mintavásáron

Soha nem rendezett eddig ilyen imponáló felvonulást a romániai kis és nagyipar. — Érdekes beszélgetés Cezár Popescu-val, a mintavásár kormánybiztosával.

Áll már a bucuresti-i mintavásár. A Károly-parkban napok óta eleven élet uralkodik. Szorgalmas munkás kezek pavilonokat emelnek, amelyekben a romániai ipar kiállítja termelését. A kiállítást vásárokkal kötik egybe és így a kiállításnak kettős célja van: beszámol a román ipar fejlettségéről és másrészt anyagilag segíti elő a gazdasági válsággal küzdő iparosokat. Ezen a mintavásáron az erdélyi magyar ipar is képviselve van és így érdekesnek tartottuk megkérdezni Cezár Popescut, az iparügyi minisztérium vezérigazgatóját, aki az ipari mintavásár mint kormánybiztos rendez: milyenek a vásár kihatásai?

— Az egész Károly-park, mint láthatja, nyüzsgő a munkásoktól, akik lázasan dolgoznak, hogy a kiállítás külsőleg is teljesen megfeleljen a várakozásnak, — mondotta Cezár Popescu.

— A kiállításon résztvevők száma is minden várakozást túlhaladott és olyan lelkesedést tapasztaltam a kiállítás után érdeklődő iparosok részéről, hogy a park hatalmas tere kicsinek bizonyult és így sok iparos nem juthatott helyhez a mintavásáron.

— Annyit mondhatok, hogy ez a mintavásár az egész román ipar demóniája lesz. Semmi sem fog hiányozni abból, amit a román ipar termel. A repülőgépektől kezdve a legújabb típusú vasuti mozdonyokon és kocsikon keresztül a fémipar legnehezebb és legkönnyebb gyártmányáig a mintavásáron minden bemutatásra kerül. Az élelmiszer-, a fa-, a papír-, a nyomda-, a szövet-, a selyem-, a gyapjú, a takács, az agyag-, a bőr-, az üveg-, a vegy-, a keramika iparokon kívül a román föld természeti kincseit: a szén, a petróleumot, valamint származékait is itt láthatjuk. Persze a házi ipar művészies termékeit is kiállítottuk, amelyek valósággal üdvé teszik a mintavásár külső képét.

— Azt hiszem, és azt mondanom sem kell, hogy minden figyelmünket arra fordítottuk, hogy a mintavásáron kiállított termékeket művészies egységben mutassuk be. Ezért a modern díszítőművészet kíváncsainak is nagy szerepet juttattunk. Mint minden kiállítás, úgy mi is azon vagyunk, hogy minél több látogatót vonjunk. Azt hiszem, hogy nemcsak a hivatalos mintavásár, hanem mint kiállítás, a legváltozatosabb tárgyak szerepelnek, hanem az újonnan épített pavilonok is, mint a „Petrosani” rt., valamint a cement és az üvegipar pavilonjai is sok látogatót csalnak ki a Károly-parkba. Azonkívül a gépeket működés közben mutatjuk be. Így például lesz egy cigarettagyártó gép, amely a nézők előtt bemutatja a cigarettagyártás minden titkát. Egy gép borítékokat fog a mintavásáron gyártani, egy pavilonban pedig a szövőgépek láthatók munka közben. Sőt egy kesztyűgyárat is rendezünk be a mintavásáron, amelynek az: hiszem leglátogatottabb pavilonja az arany-pavilon lesz, ahol a becses természeti kincsünket a termelés és gyártás minden fázisában mutatjuk be. Természetesen vidám, szórakoztató műsorral is gondoskodunk.

— Azonban egyet mondhatok: egyáltalán nem foglalkoztunk azzal a kérdéssel, hogy a mintavásáron szerencsejátékok engedélyezzenek. Ellenben kihasználjuk a Károly-park mellett lévő Román Aréna sporttelepet, ahol sport és zene mutatóványok, rendezünk, de kiváltképpen ott mutatjuk be az ország különböző vidékeinek gazdasági életéből vett sajátos életképeket és szokásokat.

— Tehát végezetül annyit mondhatok, hogy a szervezőbizottság minden egyes tagja, akiket minden pillanatban a mintavásár rendezésének hasznos és magasabban gondolt hevitett, teljes erejével dolgozott a mintavásár sikeres rendezése érdekében és azt hisszük, hogy ez a kiállítás a hasonló irányú és célú külföldi mintavásárokat minden tekintetben felülszárnyalja.

— Remélem, hogy az ország minden egyes polgára nemcsak eljön Bucurestibe és megnézi az országos ipari mintavásárt, hanem lelkesedve fog beszélni arról, amit ezen a mintavásáron látott.

A beszélgetés után rövid sétát tettünk a kiállítás hatalmas területén és meglepődve tapasztaltuk, hogy a romániai ipar milyen hatalmas fejlődésen ment keresztül az utóbbi években. Nem tudunk betelni az érdekesnél érdekesebb tárgyakkal, amelyek úgy lekötik a szemléző figyelmét, hogy elfelejti a gazdasági válságot minden nyomorúságával együtt. Jól esett látnunk a romániai magyar ipar termékeit is ezen a mintavásáron, amely reméljük a romániai magyar iparnak újabb dicsőséget szerez.

B. I.

TUDUNK ÉPITENI, MIERT NEM EPITÜNK AKKOR? ÉRDEKES STATISZTIKAI ADATOK A HAZAI ÉPÍTŐANYAGIPAR HÁBORU UTÁNI FORGALMÁRÓL

Közel 80 milliárd lej investált a háboru befejezése óta Románia 20 városa építkezésekbe. — A 80 milliárdból több mint 40 milliárd Bucuresztire esik. — Több mint husz milliárd lej értékű anyagot szállított a 80 milliárdos investícióhoz a hazai építőanyagipar. — Seregszemle az építőanyagipari vállalatok termelőképesége és forgalma felett.

FELBECSÜLHETETLEN KÁROKAT OKOZ A HÁZ- ADÓMENTESSEG NAGYARÁNYU CSÖKKENTÉSE.

A parlament legutóbbi rendkívüli ülészakán törvényt szavazott meg, amely az ezután épülő bérházak adómentességét megszünteti. Az erre vonatkozó törvény úgy intézkedik, hogy csak a családi házak kaphatnak hároméves adómentességet, a bérházak pedig abban az esetben,

ha ez év augusztus 15-ig az építkezési engedélyt megkapták és a jövő év augusztus 15-ig az építkezések befejeződnek, a régi törvény értelmében élvezik az adómentességet.

A pénzügyminiszternek ezzel a törvénnyel az volt a célja, hogy

az országban teaurált tőkéket mobilabb ki-helyezésekre kényszerítse, mint az építkezés és ezzel is elősegítse a belföldi kölcson s-ke-rét

ÉPÍTKEZÉSEKBE HELYEZKEDETT EL A BANKOKBÓL KISZEDETT TŐKE.

Amint a nyilvánosságra jutott hivatalos statisztikai adatokból megállapítható, a háboru utáni években, főképp a válság éveiben,

midőn a bankokból órási tőkéket vontak ki, ezeknek legnagyobb része építkezésekben került elhelyezkedésre.

A hivatalos statisztikai adatokat az ország

legnagyobb városairól állították össze. Ezek szerint az adatok szerint ebben

a husz városban 1919-től 1928-ig bejárólág évenként 4983 építkezési engedélyt adtak ki, viszont 1929-től 1933 végéig az évenként kiadott építkezési engedélyek száma már 7850 volt.

Addig, amíg 1919-től 1928 végéig mintegy 27 milliárd 827 millió stabilizált lej investáltak építkezésekbe. 1929-től kezdődőleg 1933 év végéig vagyis öt év alatt a husz legnagyobb városban 23 milliárd 369 millió lej értékű építkezést bonyolítottak le. Így tehát

1919-től 1928-ig az építkezésekbe investált tőke átlag évente 2 és háromnegyed milliárd lej tett ki, az utóbbi öt évben pedig az évi átlag meghaladta a 4 és fél milliárd lejt.

Szakértők számítása szerint,

az 1933 év végéig az ország összes városában a háboru végétől kezdődőleg mintegy 80 milliárd lejnyi tőkét investáltak építkezésekbe.

A 80 milliárd lejnyi építkezésből több mint 40 milliárd lej esik csak Bucuresztire.

MIERT NEM BIZONYULT JÓ ÜZLETNEK AZ ÉPÍTŐANYAGIPAR?

Az 1934. évben az építkezések nemcsak Bucuresztiben, hanem a vidéken is erős tempóban indultak meg. Főképp a nyári hónapokban, amidőn a kormány törvényhozási uton megszüntette a bérházak adómentességét.

Az utolsó tizenöt év építkezéseiből a belföldi építőanyagipar (a vas- és fa-iparon kívül) több mint 20 milliárd lej értékű építkezési anyagot szállított.

Ez a nagyarányu forgalom azt feltételezné, hogy a belföldi építőanyaggyárak egy-két esztendő kivételével kedvező üzleti forgalmat értek el és így jó rentabilitással dolgoztak. Ha azonban az építőanyaggyárak mérlegait tekintjük,

a cementgyárak kivételével az összes vállalatok vagy veszteséggel, vagy igen minimális nyereséggel zárták mérlegeiket.

Ennek oka egyrészt a túlinvestíciókban, másrészt az árak lemorzsolódásában és a folyton növekedő költségekben keresendő. Ha az építőanyagipar egyes ágait vizsgáljuk, megállapíthatjuk, hogy egy-két jelentéktlenebb építőanyagipari ágak kivételével,

UNSCHULDIG.

— Sagen Sie, angeklagter, — wundert sich der Richter, — zu Beginn der Verhandlung haben Sie Ihre Schuld einbekannt und jetzt leugnen Sie?

— Ja, wissen S', Herr Richter, — meint der Angeklagte, — nach der grossartigen Rede meines Verteidigers bin ich von meiner Unschuld überzeugt.

a gyárak kapacitása együttvéve jóval meghaladja a belföldi szükségletet, még abban az esetben is, ha eddig az építkezések létszáma erősebb tempóban folyt volna.

Az építőanyagipar túlzott méretei főképp azal magyarázhatók, hogy a gyárak jelentős része régebben nem is a belföldi fogyasztás kielégítésére, hanem export céljaira alakult és miután a vár exportüzletek elmaradtak, ezek a vállalatok a belföldi piacon indítottak éles versenyt, ami a belföldi fogyasztásra dolgozó üzemek kapacitásának redukálását vonta maga után. Ehez járult még az is, hogy a magas fuvardíj, a különféle adók és illetékek a várható nyereséget majdnem teljesen felemésztették.

MIT MOND A STATISZTIKA A HAZAI ÉPÍTŐANYAGIPAR MÉRETEIRŐL?

A belföldi építőanyagiparban — a vas- és faipari vállalatokon kívül — az 1933 évben mintegy 280 nagyüzem dolgozott. Az ezekben investált tőke meghaladja a 3 milliárd lejt, viszont termelésük értéke 900 millió lej volt. A belföldi építőanyagipar közel 10.000 munkással és 52.000 lőerő; meghaladó motorikus erővel dolgozik. Az 1929 évvel szemben a termelés értéke 40 százalékos esést mutat. Ebben az évben ugyanis az építőanyaggyárak termelésének értéke meghaladta a másfélmilliárd lejt.

Szakmák szerint a belföldi építőanyagipar a következő képet mutatja:

Culori preservative CONTRA HELLONIUM RUGINEI

product de calitate pt.
fond și de acoperit
in toate nuanțele

Cereți
oferte speciale! **HEL-LA** Laborator
Chimic Arad.
Strada 4 minescu 27.

A HAZAI CEMENTIPAR KAPACITÁSÁNAK HARMADAVAL MUKÖDIK, MÉGIS KITUNÓ ÜZLET...

A romániai építőiparban úgy az investíciókat, mint a termelés értékét illetőleg a vezető helyet a cementipar foglalja el. A 11 cementgyár investált tőkéje 1 és háromnegyed milliárd lej, motorikus ereje 29.550 lőerő, az évi termelése 1933-ban mintegy félmilliárd lej tett ki.

A belföldi cementipar az elmúlt évben kapacitásának csak 33 százalékát tudta kihasználni a kedvező építkezési konjunktúra ellenére is, mert a külföldi piacok elzárkózása miatt exportpiacainak jelentős részét elvesztette.

A tizenegy cementgyár 1929-ben másfélmilliárd lej értékű investíció mellett 671 millió lej értékben termelt cementet.

Annak ellenére, hogy az építkezések növekedtek, a termelés értéke mégis csökkent, ami az árak visszaesésével, illetőleg csökkenésével magyarázható.

Hogy a belföldi cementgyárak termelési kapacitásuknak csak 33 százalékát tudják kihasználni, az főképp annak tulajdonítható, hogy

Romániában a cementfogyasztás minimális.

Amíg az Egyesült Államokban egy lakosra 250 kg., Belgiumban 130 kg., Franciaországban 118 kg., Németországban 99 kg., Olaszországban 63 kg., Magyarországon 47 kg., Jugoszláviában 35 kg. és Lengyelországban 22 kg. cementfogyasztás esik egy lélekre, addig

Romániában a cementfogyasztás átlag fejeként 11—12 kg.

Ez az oka főképp annak, hogy a belföldi cementgyárak, amelyeknek évi kapacitása 708.000 tonna, az 1933. évben is csak 230.000 tonna cementet termeltek.

ADATOK A HAZAI TÉGLA-, CSERÉP-, GIPSZ-, KÖFEJTŐ- ÉS MÉSZEGETŐIPARRÓL.

Az ország területén 182 tégl- és cserépgyár dolgozik mintegy 900 millió lej investícióval, 17.000 lőerővel, 5500 munkással. Ezeknek

1933. évi termelése meghaladta az egynegyedmiliárd lejt.

Az 1929 évben 181 cserépgyár

887 millió lejes investált tőke mellett közel félmilliárd lej értéket termelt.

A termelés értékének 50 százalékos esése a tégl- és cseréparak esésével áll szoros kapcsolatban, mert hisz az építkezések 1929. óta állandóan majd nem ugyanazon a nívón mozogtak.

A téglipar legutóbbi évi termelése mintegy 60.000 vagon volt, ami csak kapacitása egy részének kihasználását jelenti.

Az építőanyagiparban az egyetlen ág, amely a belföldi fogyasztást nem fedezi,

ABRANDOK.

Madarak beszélgetnek a sportról.

— Sportrepülő szeretnék lenni, — ábrándzik a sas, — akkor eljuthatnék Amerikába is.

— Versenyuszó szeretnék lenni, — vág kőbe a sárkány, — a víz az én legkedvesebb elemem.

Egy ütött-kopott veréb mama figyelmesen hallgatja a diskurzust, aztán bátorságra kap és szerényen megszólal:

— Szedőgyerek szeretnék lenni egy lovaspólmérkőzésen.

a tüzállótégla- és habarcsgyártás.

Ebben, az iparágban tizenegy vállalat dolgozik 50 millió lej investált tőkével, amelynek termelése a legutóbbi évben mintegy 40 millió lej volt. A termelés mennyisége évenként átlag 16—17 ezer tonna, ami

a belföldi fogyasztásnak csak 84—85 százalékát fedezi

és a többi ilyen anyagot külföldről kell importálni. Ez az import azonban

olyan speciális anyag, amelyet belföldön nem gyártanak.

TIZENHÁROM GIPSZGYÁR.

A tizenhárom romániai gipszgyár 70 millió lejes investíció mellett az 1933. évben mintegy 20 millió lej értékű gipszet termelt. A gipszárak az utóbbi években szintén jelentősen csökkentek, amit igazol az, hogy 15 gyár 105 millió lejes investíció mellett 1929-ben még 34 millió lej értékű gipszet termelt.

HUSZONÖT KÖFEJTŐ NAGYVÁLLALAT — 60 MILLIÓ FORGALOM.

A köfejtőiparban 25 nagyvállalat dolgozik 126 millió lejes investícióval. Az 1933. évi termelés értéke megközelíti a 60 millió lejt. Az 1929. évben 23 ilyen vállalat 107 millió lejes investícióval 81 millió lej értékű követ termelt ki.

MESZÉGETŐIPARUNK 73 MILLIÓS INVEZTÍCIÓ MELLETT 47 MILLIÓS FORGALMAT ÉRT EL.

A romániai mészetgyártásban 19 vállalat 73 millió lejes investíció mellett 1933-ban 47 millió lej értékű meszet termelt.

A mészetgyártás és a gipszgyártás 1933-ban az évi 20.000 vagon termelésből több, mint 600 vagon exportáltak a belföldi fogyasztás teljes fedezésén kívül.

TIZMILLIÓ INVEZTÍCIÓ, HARMINCMILLIÓ ÉVI FORGALOM

Romániában kilenc kátrányfedélmezgyár működik mintegy 10 millió lejes investícióval. Ezeknek

1933. évi termelése mintegy 30 millió lej volt, amellyel a belföldi fogyasztás teljes mértékben fedezve lett.

Az 1929. évben tíz ilyen fedélmezgyár 23 és egy-negyedmillió lejes investíció mellett még 36 és félmillió lej értékű fedélmezt állított elő. A termelés csökkenése azzal magyarázható, hogy az utóbbi időben ilyen fedélmezt már ritkábban használnak.

A fentieket egybevetve megállapítható, hogy

a belföldi építőanyagipar, a tüzállótéglaipar kivéve, teljes mértékben fedezi a belföldi fogyasztást.

A fent felsorakoztatott érdekes statisztikai adatokból egész sereg következtetést lehet levonni. Kétségtelen, hogy a maguk ellentétes érdekei miatt más következtetésre jutnak az építőanyagipar tőkései, mint azok, akik a még ma is drága építőanyagokat feldolgozzák, illetve megfizetik. Egy bizonyos: az állam hibásan járt el, amikor ezuttal is balkezes intézkedéssel beleavatkozott a tőke elhelyezkedésébe. Mert azt, hogy a tőke ne az építkezésekben helyezkedjék el, könnyű volt elérni, de hogy úgy viselje magát, ahogyan a hivatalos intenciók megkívánják, igen nehéz volna újabb törvénnyel szabályozni. Azt a kárt pedig, amit a házadómentesség minimálisra csökkentésével az építéssel kapcsolatos összes iparágak milliókra menő érdekeltje szenvedett, — sajnos — nem teheti jóvá semmiféle törvény.

MANN UND WEIB.

Herr und Frau Weber sind gereizt.

— Eva im Paradies war doch tatsächlich die einzige Frau, — meint bissig Frau Weber, — die nicht zu befürchten brauchte, dass ihr Mann ihr untreu werden könnte.

— Und doch gibt es Leute, die behaupten, — meint spöttisch Weber, — dass sie jeden Abend Adams Rippen gezaehlt hat.

A timisoarai Iparos Székház fölött kizárólag az ipartestület fog rendelkezni

A timisoara? Iparosok Székháza Társaság Oprea János elnöke alatt most tartotta évi közgyűlését. A jegyzőkönyvet Cosma Aurél dr. ügyvéd, képviselő vezette, aki az igazgatósági jelentést is felolvasta. A mérleg szerint

az otthont még 546.000 lej adósság terheli, amelynek törlesztését az ipartestülettel történendő megegyezés értelmében fogják véghezvinni.

Ennek érdekében az alapszabályokon bizonyos módosításokat is eszközöltek.

Kínondották, hogy az adósság letörlesztése

és a társaság tagjainál levő részjegyek visszaváltása után

az Iparosok Székháza felett kizárólag az ipartestület fog rendelkezni.

Az alapszabályok megváltoztatását Véterány Viktor dr. ügyész indokolta meg.

Sebestyén Béla indítványára az iparosok otthona felügyelő-bizottságának tagjaivá Gutu Simont, Fekete Mihályt, Pascu Jánost, Illy Kálmánt, Röhlik Ferencet, Erhardt Pótert, Huhn Jánost, Sundhausen Istvánt és Muncila Demeteri választották meg.

Csak jövő évben készülhet el a timisoarai Capitol mozgó beomlott tetőzete

Amikor a timisoarai Capitol-mozi három hónappal ezelőtt összedőlt, azt mondták, hogy szeptemberre megint játszhatnak benne, mert akkorra feltétlenül megépítik. Később aztán már engedték és csak október elejére ígérték a Capitol újjaépítésének elkészülését. Laikusok azt mondják, hogy a Capitol nem készül el novemberre sem. Szakemberek mosolyognak ezen és ki-jelentik, hogy bizony decemberre sem lesz kész a Capitol, mert a bedőlt tetőzet újjaépítésének nem fogtak neki idejében és nem folytatják azt a szükséges gyorsasággal.

Szent Bürokrácia addig bizottságosodott, amíg sikerült a város anyagi érdekei szempontjából annyira fontos építkezést egy egész esztendővel elcsúsznia.

A 91-ik elem csodája

Egy tonna uránércből 5000 dollár költséggel előállították a protacténiumot

Clevelandi jelentés szerint von Grosse egyetemi tanárnak hosszas fáradozások után végre sikerült

tiszta fém formájában elkülöníteni a 91. elemet, amelynek neve protacténium.

A protacténium az actiniummal együtt jóval ritkább, mint a rádium, elkülönítése szintén jóval nehezebb. Az 1/10 gramnyi protacténiumot

egy tonna uránércből 5000 dollár költséggel sikerült előállítani.

Az eredménynek igen nagy tudományos és gyógyászati fontossága van, mert a protacténium érc tartalmának a felét csak 32.000 év alatt sugározza ki, míg a rádium 1600 év alatt elveszti érc tartalmának felét. A ritka érc unciánként 20.000 fontot ér.

OMINOZUS PILLANAT.

Az iskolában Szapucsek azt mondja Gelbnek: „Te bűdös aszidó!”

Gelb panasza meg a tanítóhoz. Az maga elé szólítja mindkét gyereket és ráparancsol a Szapucsekre:

— Azonnal szagold meg a Gelbet!

— Gelb ijedten kiabál:

— Tanító ur, most ne!

Októberben kezdi működését Bucurestiben Románia első csőgyára

Erdekes és jelentős gyáralapítás történt a közeli napokban Bucurestiben. Vigyázó László, az Astra-gyár volt vezérigazgatója, az Astra-Vulcan koncernnel együtt megalapította

Romániában az első csőgyarat.

Az új üzem, amely többszáz embernek ad kenyeret, elektromos uton hegesztett csöveket készít és ezek egyenértékűek a huzott, ugynevezett Mannesmann-csövekkel. A gyár-épületek Bucurestiben már készen állnak a Vulcan-gyár telepén, a gépek szerelése most folyik és előreláthatólag október folyamán már piacra is kerülnek a gyár készítményei.

Eddig Románia csőszükségletét a külföldről szerezte be, különösen sok pénz vándorolt Németországba és más ipari államokba vízvezeték, gáz és gőz csövekért, most az ezekért kiadott milliók itt maradnak az országban, ami közgazdasági szempontból rendkívül sokat jelent. Az új alapítás, tekintve véve a Vulcan és Astra hatalmas anyagi erejét, továbbá Vigyázó László technikai tudását és gyárvezetői felkészültségét, garancia arra, hogy

Románia csőszükséglete független lesz a külföldtől

és a hazai munkáskezek munkát kapnak, ami által a gazdasági élet is megerősödik. Vigyázó László, aki nemcsak anyagi érdekességet vállalt az új csőgyárban, hanem annak igazgatója és irányítója is lesz, ideje nagy részét Bucurestiben fogja töltöni.

INDOK.

A mama haragosan kiáltja:

— Hogy kerülnek ezek a cigaretták a zsebedbe, Matyika?

— En... én... el akartam tenni egy párt arra az időre, amikor nagy leszek.

KÉT ASSZONY BESZÉLGET.

— Miért verted meg a férjed, Regina?

— Ugy viselkedett, mint egy hónapos szoba.

— Hogy-hogy?

— Nőtlen fiatalembernek adta ki magát.

Vas-és fémöntés

Gépműhely

Precíziós szerző-műk készítőse.

LADISLAU

ASSAEL LÁSZLÓ

MŰLAKATOSSÁG Arad, Cal. Radnai 35. Gyártom a mezőgazdaság összes gépeit. Kenderfeldolgozó gépek — Malomberendezések saját modelom után készülnek.

Hogyan intézkedik az iparosok tagsága és járulékai ügyében a társadalombiztosítási törvény?

Világos válasz néhány gyakran felmerülő kérdésre, amelyekre még nem alakult ki végleges gyakorlat.

Irta: KELE SANDOR DR.

Számos probléma merült föl az új társadalombiztosítási törvény gyakorlatával kapcsolatban, amelyek ugyiszólva naponta előfordulnak és mégsem ad rájuk határozott és félreérthetetlen magyarázatot az egyes pénztárak gyakorlata.

Hogyan osztályozza a tagságra kötelezetteket a társadalombiztosítási törvény tíz kategóriájára?

Ilyen probléma, hogy

mely iparosmesterekre kötelező a munkásbiztosításba való belépés és milyen jogi alapon kötelező ez?

A törvény első szakasza és a törvényhez kiadott végrehajtási utasítás első szakasza intézkedik e tekintetben. A törvény 1933. április 8-án jelent meg a 83. számú Hivatalos Lapban, míg a végrehajtási utasítása 1933. október hó 14-én a 237. számú Hivatalos Lapban. A törvény első szakaszát a végrehajtási utasítás teljesen megmagyarázza. Eszerint 10 kategóriára kötelező a munkásbiztosításba való belépés. Ezek a következők:

1. Állandó vagy ideiglenesen alkalmazott munkások, ha azok a következő intézményeknél vannak alkalmazva: a) ipar, b) kereskedelmi vállalatok, legyenek azok köz- vagy magánvállalatok és tekintet nélkül arra, hogy azok férfi-, vagy női alkalmazottak.

Ezek az alkalmazottak akkor kötelesek a munkásbiztosításba tagjai lenni, ha fizetésük nem haladja meg azt az összeget, amit a Központi Munkásbiztosítási Pénztár a kötelező biztosításokra megállapít. Ez az összeg havi 6000 lej.

2. Fizetésükre való tekintet nélkül a tanoncok és gyakornokok, ha a fenti vállalatoknál vannak és a munkaügyi törvény értelmében

megvan a tanoncszerződésük.

Ha ilyen megállapodásuk nincs, akkor csak azok, akiknek a biztosítására más szakasz intézkedik, amely csak most szeptemberben lépett életbe.

3. Szabad pályán levő orvos, ügyvéd, mérnök és gyógyszerész, ha fenti vállalatoknál van alkalmazásban és jövedelme jó részét ezektől a vállalatoktól élvezi.

4. A munkaadó családtagjai, kivéve a feleséget, ha azok állandóan dolgoznak, még akkor is, ha fizetést nem kapnak a vállalatban.

5. Szakmai organizációk tisztviselői, amennyiben ezen intézmények jogi személyisége el van ismerve.

6. Az otthon dolgozó munkások akár egyedül, akár segéderővel dolgoznak, akár egy munkaadó, akár több munkaadó részére.

7. A saját számlára dolgozó és a megrendelő lakásán végzett munkák elvégzői (független munkások.)

8. A törvény szerint a munkásbiztosító által alkalmazott pénzbeszedő ügynökök és kincstári jövedelmi pénztárak alkalmazottai, ahogy a törvény 133. és 128. szakaszának utolsó bekezdése előírja.

9. A cselédek, akiket most, 1934. szeptember 1-én soroztak be (kivéve a mezőgazdasági cselédeket.)

Csak az az iparos nem betegségyőző-tag, akinek tíznél több munkása és 20 lóerőnél nagyobb gépi berendezése van.

10. A kisiparosokat illetően a törvény a következőképpen intézkedik:

A törvény 1. szakaszának 3. bekezdése szerint:

Ugyancsak biztosításra kötelezettek az első bekezdés szerint tekintet nélkül a keresetükre az iparos munkaadók.

A végrehajtási utasítás első szakaszának 4-

pontja erre vonatkozólag a következőket tartalmazza:

„Az iparos munkaadók, tehát mindazok, kik ipari mesterséget folytatnak megfelelő iparigazolvány alapján, egyedül, vagy ha műhelyükben vagy vállalatukban legfeljebb 10 alkalmazottat alkalmaznak, vagy legfeljebb 20 lóerőjű motort használnak”.

E szerint mindazok, akik ezen feltétel alá esnek, kötelesek a munkásbiztosítási pénztár tagjai lenni és

Köteles a munkaadó magasabb osztályt fizetni, mint a segédje?

A másik felvetődő probléma is ezen az alapon oldható meg. Az ugyanis, hogy

köteles-e a munkaadó iparos magasabb osztályt fizetni kotizációkban, ha segédje. alacsonyabb osztály után fizet?

A válasz erre a kérdésre az, hogy bizonyos esetekben

az iparos köteles magasabb osztályt fizetni, mint segédje.

A segédet a jövedelme után osztják be a kategóriákba, ellenben a mestert nem a jövedelme után, hanem a szerint osztják be az utolsó három osztályba, hogy 1) egyedül dolgozik-e, 2) tanonccal dolgozik-e, vagy 3) segéddel is dolgozik-e? Konyhyebb megérthetőség végett leközlöm a törvény 41-ik szakaszát és a törvény végrehajtási utasításának 84. szakaszát.

A 41. szakasz szerint a biztosított tagok fizetésük szerint osztályokba soroztatnak. Tehát azok, akiknek fizetésük van, soroztatnak fizetésük szerint osztályokba, ellenben a törvény 41-ik szakasza a kisiparosokról külön intézkedik és kimondja:

„A biztosított kisiparos munkaadók a három utolsó osztály járulékait fizetik, aszerint, hogy egyedül működnek-e, vagy tanuló, vagy munkás segítségével.”

Nyilvánvaló tehát a 41-ik szakaszból, hogy amint a törvény első szakasza

jövedelmükre való tekintet nélkül osztotta be a kisiparosokat a kötelező munkásbiztosításba, ép úgy a kotizációk kivételénél is nem a jövedelme után osztja be az iparost a különböző osztályokba, hanem eleve kijelenti, hogy csakis az utolsó 3 osztályba sorozható be és aszerint, hogy milyen segéderővel dolgoznak.

nem a kivett adójövedelem határozza meg, hogy tagjai kell-e legyenek a pénztárnak, vagy nem, hanem az, hogy iparigazolvány alapján dolgoznak-e és hogy hány munkást foglalkoztatnak, vagy hány lóerővel dolgoznak.

Itt a kisiparos egy új fogalmával találkozunk.

Kisiparos tehát a munkásbiztosítási járulékok szempontjából az, aki szakmai képesítéssel bír és aki a szakmáját egyedül végzi, vagy pedig 10 munkásnál nem többet, illetőleg 20 lóerőnél nagyobb motorikus erőt nem vesz igénybe.

Ha az iparos a fentieknél nagyobb munkas-erőt vesz igénybe,

akkor nem kisiparos, hanem vagy nagyiparos vagy esetleg az ipara mellett kereskedőnek is tekinthető, így nem esik bele a kötelező biztosításba.

Az alkalmazottak fizetésük szerint, az inasok fizetésükre való tekintet nélkül, míg az iparos jövedelmére való tekintet nélkül jogi minősége alapján tagja a pénztárnak.

A törvény alapján kiadott végrehajtási utasítás azután egyenesen meghatározza, hogy hogyan és mely osztályba osztandó be az iparos.

A végrehajtási utasítás 54-ik szakasza szerint az iparos munkaadók az utolsó három osztály járulékát fizetik, aszerint, amint rendszeren dolgozni szoktak.

Az első csoportba tartoznak azok, akik egyedül dolgoznak (III. osztály ez a kotizációban).

A második csoportba, akik tanonccal dolgoznak, (IV. osztály ez a kotizációban.)

A harmadik csoportba, akik munkásokkal dolgoznak (V. osztály ez a kotizációban.)

Azok a munkások, akik odahaza és akik saját számlára dolgoznak, azon kategóriákba osztatnak be, mint azok a mesterek, akik egyedül dolgoznak.

A törvény értelmében

az osztályokba való sorozást a munkásbiztosító közgyűlés eszközöli.

Ezt a közgyűlést évente tartják Bucurestiben. A közgyűlés tagjai közé a kisiparosok képviselői is be vannak választva. Ezen a közgyűlésen kell tehát fellépni

és orvoslást keresni a sérelmes esetekre.

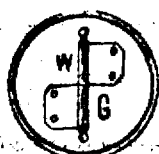
Bizonyos, hogy azon a súlyos sérelmen, hogy a törvény nem a tényleges jövedelem, hanem más szempontok szerint osztályozza a járulékok fizetése tekintetében az iparosokat, nem segít semmiféle intervenció, csak a társadalombiztosítási törvény módosítása.

KONKURENCIA.

— Hogy megy a Grün üzlet?

— Lassan, de piszkosan.

Grundmann
Grundmann
Grundmann
Grundmann

zárat és kilincset nem kell össze-
reszelni

összeillesztve hozza a vasalást for-
galomba

gyárt mindenfajta ajtó- és ablak-
vasalást

bevésozárának szerelésénél, ha
Grundmann-kilincset vesz hozzá,
egy órai munkaidőt takarít meg

Tegyen próbarendelést!

Kapható minden vaskereskedésben!

Jogesetek a kisipar köréből

A munkaügyi törvény 79-ik szakasza nemcsak a törvény kihirdetése után kötött szerződésekre vonatkozik, hanem olyan szerződésekre is, amelyek a törvény életbe lépte előtt kezdődtek.

A legfőbb semmitűszék harmadik szekciójának 1933. október 13-án kelt elvi döntvénye.

A fenti elvi döntvényre alkalmat nyújtó jogeset a következő:

Felperes keresete: Mint pénztárosnő voltam alkalmazásban szóbeli megállapodás alapján St. G. gyógyszerésznél 1920 március havától kezdődőleg. Nevezett 1931 március hóban minden felmondás nélkül elbocsátott. Tekintettel arra, hogy szolgálati időm 10—15 év között van, kérem részemre a munkaügyi törvény 93-ik szakasza értelmében, miután szerződésünk szóbelileg határozatlan időre volt kötve,

6 hónapra szóló felmondást megítélni.

Az első foku bíróság a keresetnek helyt adott. Az ítélet ellen a munkaadó felebbezéssel élt. A törvényszék az elsőfoku ítéletet megváltoztatta. Indokai a következők voltak: A felek között létrejött szerződés határidő nélkül kötött szerződés. A szerződés tehát úgy volt tekintendő, hogy napról-napra utítódott meg. Tekintettel arra, hogy a munkaügyi szerződésekről szóló törvény csakis az annak életbe léptekor érvényes viszonyokra alkalmazható, ettől az időponttól kezdve esik a felek között levő szerződés a munkaügyi törvény rendelkezései alá. Ettől az időponttól kezdve a felek között a törvény életbe lépte folytán mintegy új megállapodás keletkezett és ezen elv folytán a felperesnek csak 2 évet töltött el az új törvény érvényessége idején a munkaadónál, így

nem 6, hanem csak 3 óra illeti meg a felmondási idő után járó összeg.

Az ítélet ellen a felperesnő felülvizsgálattal élt és a Curtea de Casația megváltoztatta a törvényszék ítéletét. A legfőbb semmitűszék megállapítása szerint a munkaügyi törvény 79-ik szakasza kifejezetten kiemelte, hogy

bármilyen megállapodás, amely a felmondási idő csökkentésére vagy megszüntetésére irányul érvénytelen.

Ez az elv azonban nemcsak a törvény életbe lépése utáni esetekre, hanem

azokra az esetekre is vonatkozik, amelyek a törvény életbe lépte előtt keletkeztek, de a törvény kihirdetése után is folytatódnak.

A munkaszerződés, amely a törvény életbe lépte előtt lépett életbe és utána is folytatódott, egységes jogi egész, vagyis egy és nem kétféle munkaszerződés. E jogi egység folytán és mert a törvény rendelkezései a felmondási idő tekintetében közjogi jelleggel vannak felruházva, mert ennek mértékét a törvénytől eltérőleg rövidebb időben a felek nem állapíthatják meg, nyilvánvaló, hogy a törvényszék helytelenül alkalmazta a törvényt, miután nem adott helyt a keresetnek az egész eltolított szolgálati idő tartamára.

Hogyan szerezhethet képesítést az 1884 évi ipartörvény szerint az olyan képesítéshez kötött ipartűző vállalat tulajdonosa, aki az üzemet szakképzett üzletvezető alkalmazása mellett vezeti?

Az 1904. évi 26118 sz. alatti kibocsátott miniszteri rendelet elvi határozata.

Egy iparos az 1884. évi XVII. törvénycikk 4. szakasza értelmében iparigazolvány kiadását kérte. Igazolta, hogy a szakmában előírt idő alatt gyakornokoskodott és a törvény feltételeinek megfelelt.

Az elsőfoku iparhatóság megállapította, hogy nevezett kérelmezőnek a kérvényben megjelölt helyen már van iparigazolványa. Annak idején ugyanis, nem lévén meg a szakképzettsége, az ipar gyakorlására szakképzett üzletvezető alkalmazása mellett kért iparendélyt és azt meg is kapta.

A munkásokkal kötött megállapodás szerint az aradi sütőiparban vasárnap reggel nyolc órakor kezdődik és hétfőn délután hat óráig tart a vasárnapi munkaszünet

A megállapodás e hó 15-én lép életbe.

Az aradi munkakamara vezetősége közli: E hó 7-én az aradi sütőmesterek és munkások Vulpe József elnök, Strengár Demian Sava alelnök és Vostinár György a munkás szekció vezetőjének jelenlétében megegyezést kötöttek a vasárnapi munkaszünet ügyében. A megállapodás értelmében — amely szeptember hó 15-én lép életbe — a vasárnapi munkaszünet az összes sütőműhe-

lyekben vasárnap reggel 8 órakor veszi kezdetét és hétfőn délután 6 óráig tart.

Az új megegyezés kötelező az összes aradi pékerekre és munkásaikra nézve.

A fenti konvenció azt jelenti, hogy ezentul nem lesz hétfőn friss péksütemény Aradon, holott: addig hétfőn délelőtt 10 órakor már kapható volt a friss zsemlye.

Tekintettel arra, hogy jelen kérvénnyel azt kérte, hogy az ipart saját személyében, üzletvezető alkalmazásának mellőzésével gyakorolhassa és tekintettel arra, hogy a képesítés megszerzését igazolta is, kérelmének helyt adása mellett kérte az iparigazolvány ennek megfelelő kibocsátását.

Az elsőfoku iparhatóság az iparendély kiadását megtagadta, mert a kérés az 1884. évi XVII. törvénycikk rendelkezéseivel ellentétben van. Az iparos, aki szakvezetővel már eddig is gyakorolt ipart, régi igazolványának fennállása alatt nem szerezheti meg gyakornokoskodás alapján az iparhoz szükséges képesítést, mert hisz ez azt jelenti, hogy iparát eddig nem gyakorolta. A kérelemnek ezzel az indoklással nem ad helyt.

A kereskedelmi miniszter a határozatot a fenti szám alatti felebbezéssel kapcsolatban megváltoztatta és a vonatkozó iparigazolvány kiállítását elrendelte. Nincs olyan tiltó szabály, — mondta ki a miniszteri indokolás, — hogy az, aki üzletét képesített egyén alkalmazásával vezeti és iparát így gyakorolja, ez alatt az idő alatt más hol az iparhoz szükséges képesítést meg ne szerezhesse. A képesített egyén alkalmazása épen azért volt szükséges, hogy az ipar gyakorolható legyen. Ha tehát ez alatt az idő alatt az üzlet tulajdonosa a szükséges szakképzettséget megszerezte és ezt igazolja, az ipartörvény vonatkozó rendelkezése szerint

az iparnak saját nevében és vezetésével való további gyakorlása és a vonatkozó iparigazolvány kiállítása nem tagadható meg.

Ha a veszélyes üzemben dolgozó munkást saját gondatlansága miatt baleset éri, de a szakértők megállapítják, hogy a gépről hiányzott a védőkészülék, a balesetért felelő részben a munkás, fele részben a munkaadó viseli az anyagi felelősséget.

Erdekes jogeset egy „veszélyes ipari üzem” életéből.

Egy kiskorú munkás kezét munkaközben az esztergapad korongjára tette és lehajolt, hogy alulról az esztergapad alsó részét megnézzé. E közben keze lassanként észrevétlenül a fogaskerekhez csuszott. A fogaskerek a munkás bal kezének 5 ujját összeroncsoolta. A szenvedett baleset miatt a munkás kárértési pert indított. A munkaadó iparos kérte a kereset elutasítását, mert az alkalmazott annak ellenére, hogy ismételtén figyelmeztették arra, hogy ne tegye kezét az esztergapad korongjára, virtusból mégis azt tette. A figyelmeztetés ellenére kezét a korongon tartotta és ennek következtében a baleset az ő hibájából történt meg. A balesetet nem az üzem veszélyes természete, hanem a kárt szenvedett szándékos gondatlan magatartása idézte elő.

A szakértők megállapították, hogy a tulajdonos iparos a vonatkozó törvényes rendelkezések szerint köteles lett volna a hajtó és fogaskereket legalább addig a magasságig védő készülékkel ellátni, amíg azokkal a munkás vagy az üzemben járőkelők érintkezésbe juthatnak. Ezeket a rendelkezéseket az 1884-ik évi XVII. törvénycikk 114. szakasza, valamint az 1893-ik évi XXVIII. törvénycikk 1. szakasza írják elő. E törvények szerint az iparos köteles ipartelepén mindazt létesí-

teni, ami által alkalmazottai testi épségét és egészségét biztosítja. Kétségtelen, hogy a védőkészülék felállítása nem volt, holott a baleset, ha ez a készülék meg lett volna, nem történhetett volna meg. A bíróság tényként állapította meg azonban azt is, hogy a sérült gondatlan magatartása nélkül a baleset szintén nem következett volna be.

Igy tulajdonképpen mindkét fél vétkes. A munkás gondatlan magatartásával, a munkaadó mulasztásával tette lehetővé, hogy a baleset mégis következett.

Tekintettel arra, hogy a vétkeesség mindkét részről fenforog, a bíróság a kár megosztásának elvét alkalmazta és a keresetben kért tökésszeg felét állapította meg a sérült részére. Mivel mindkét fél pernyertes és egyben pervesztes is, a felmerült költségeket nem állapította meg a bíróság egyik fél javára sem. Így mindkét félnek a saját ügyvédjét kellett honorálnia.

**Iskolai egyenruhát
MARITA uriszabósá-
gában rendeljen** Arad, Str. Brancovici 2. a) szám

ABECÉ.

A sváb sógor elhatározta, hogy gyerekeit az abecé betűi szerint fogja keresztelni. Született is vagy hét darab és meg is kereszteltette őket a következőképpen: Alga, Béter, Coltán, Damás, Eden, Filmos, Gároly.

GROSSTADTKIND.

Erich ist mit Mutti in der Sommerfrische. Eines Tages kommt er aufgeregt aus dem Stall gelaufen und meint:

— Mutti, warum hat den das Schwein keine Nase, sondern einen Steckkontakt?

VAGYONELTITKOLAS.

A kis Olgica az orvoshoz rohan és lélekszakadva mondja:

— Doktor bácsi, tessék azonnal hozzánk jönni!

— Mi baj, kislányom?

— A mama lenyelt egy gyémánt fülbevalót és a végrehajtó bácsi ott vár rá.

A nyár már nem hoz gondot.

régi ruháimat

**Hoszpodár-hoz küldöm
át festeni, vagy leg tisztítani.**

Arad, Strada Stroiescu 13.
és Strada Eminescu 3

(Continuare din pag. 1.)

la ţesătorile de covoare. Şi marea breslă a dulgherilor de vapoare este pe calea pierii. Numai vedem pe Mureş şlepurile mari trase de cai.

Căruţele trase de cai, după introducerea automobilismului s'au diminuat foarte mult şi în legătură cu aceasta, industriile dependente, ca: rotarii, faurii, şi pielăriile, pentru a face loc garajurilor şi atelierelor de reparat automobile. Meseria dogarilor a fost nimicită de butoaişele de fier, de vagoanele cisterne şi de filoxeră, precum din cauza căderii catastrofale a preţului vinului. Unde au dispărut săpunarii, luminarii? Săpunul de fabrică, petrolul, mai târziu lumina electrică au pecetluit şi soarta acestor meserii. Schimbarea modelului a fost cauza pierii meseriei strungarilor şi a sculptorilor în lemn. Meseria barbierilor şi frizerilor fluctuază mereu.

Cred că va fi interesant dacă mă ocup puţin cu istoria tâmplarilor de mobile din Arad. Circumstanţele prielnice au facilitat dezvoltarea branselor de lemnărie din Arad, care a fost jur-impregur impreguruit cu păduri.

Fiindcă materialul brut a stat la dispoziţie, trebuia numai îndemnarea profesională şi puţin ştiinţă în desen ca să se facă cele mai frumoase mobile. Chiar pe atunci aveam deja magazii de mobile, primul a fost Albrecht Ferdinand (strămoşul lui Kneffel Ludovic, în al cărui atelier a lucrat şi pictorul Munkácsy Mihai. Mai târziu s'a deschis magazia de mobile a lui Balkó şi Rosmanith, care a preluat-o în 1862 Reinhart Filip, când s'a reîntors dela Viena şi Budapesta.

Având materialul brut necesar şi stându-le la dispoziţie personalul bine instruit, avântul rapid luat ocupându-se numai de situaţiunea prielnică economică. În anul 1895 aflăm în Arad 94 de maeştri tâmplari, iar calfele în număr de 266. În anul 1927 a ajuns culminaţia, când erau 260 de maeştri tâmplari, mai bine de 1000 calfe şi vre-o 600 de ucenici tâmplari în Arad. Astăzi avem 60 de maeştri cu un număr foarte redus de calfe.

Nouile meserii făurite de nouile invenţiuni sunt instalatorii de apaducte şi electricianii, instalatorii de radio, gramofone, atelierelor pentru repararea automobilelor. Este foarte interesant şi dezvoltarea meseriei croitorilor de dame, care în timpurile vechi nu era o breslă separată. Fete de casă mai îndemănate, sau croitorese confecţionau hainele doamnelor de elită. Era strict prescripţie că fiecare pătură socială din cele de material îşi poate face hainele. De exemplu: mătase era permisă numai aristocraţilor, pluşul nobililor şi postavul burghezilor. Este adevărat însă că o astfel de haină o purtau o viaţă întreagă şi nu era nevoie să faci haine noi de fiecare sezon. În anul 1896 aveam deja 77 de croitori în Arad la oară lucrau 240 de calfe.

Fapt interesant este că cu toate că industria morăritului din Arad avea un renume, Aradul cumpăra pâinea dela brutarii din Pecica, fiecare fiind convins că numai pâinea din Pecica este bună. Faţă de aceasta însă cozonacii erau întotdeauna mult căutaţi. Şi despre meseria utorarilor se zicea că este pe cale să dispară, până ce vedem, că azi le merge mai bine ca oricând. Tot astfel a luat un mare avânt şi industria cofetarilor.

Tăietori de calapoade erau doi în Arad după statistica din 1896, cu câte o calfă. Azi a rămas numai unul: fabrica Stiasny, însă lucrează cu o forţă motorică de 600 cai putere şi livrează pentru întreaga ţară.

Mica industrie are viitor. Haina croită după statură, fie pentru bărbat sau pentru dame nu va putea fi înlocuită niciodată de hainele de confecţiune. Viaţa socială va avea de bază întotdeauna avutul particular şi întreprinderea personală şi baza ei cea mai solidă va fi întotdeauna mica industrie. Când mica industrie va dispune de o organizaţie mai bună, când se va introduce sistemul procurării materialului brut şi vânzarea în comun şi dacă îi se va asigura un capital suficient, va putea exista pentru veşnic, chiar şi faţă de dezvoltarea industriei mari.

ORVOSI SZIGORLATON.

— Meg tudná mondani, hogy miért van a nők két keble?
— Hogy az ikrek kocinthatassanak.

Börtönbüntetést követelt a kontárokra és állást foglalt a vasárnapi munkaszünet és a tiszt borbélyüzemek ellen a targumeresi borbélykongresszus

A Targumuresen székelő Erdélyi és Bánsági Fodrászszövetség központja szeptember hó 10-re fodrászkongresszust hívott össze a székely fővárosba. A jelentkezések záros határidejére alig néhány város jelentette be, hogy delegáltakat küld ki.

Az előkészítő bizottság lanyhának találta az érdeklődést és lemondta a kongresszust.

Erről értesítették is a jelentkező városokat, de egyes városok nem kapták meg idejében az értesítést és a kitűzött kongresszusra bejelentés nélkül megérkeztek a delegátusok. A timisoarai, lugoji, valamint brasovi és szatmaréi fodrászküldöttek tekintettel a fodrász-szakma súlyos helyzetére, meg arra, hogy nagy utat tettek meg, kérték, hogy tárgyalják le a kongresszusi programot. A központi vezetőség méltányolta az idegen fodrászmesterek kívánságát, hozzájárult az előterjesztéshez és

letárgyalta a kongresszusi tárgysorozatot.

A fodrásziparosok következő súlyos sérelmeit

tárgyalták le és fogadta el egyhangú lelkesedéssel a kongresszus:

Erélyesen állást foglaltak a táskázás ellen, amely az ipartörvény hiányosságait kihasználva, a fodrász-iparosoknak érzékeny anyagi károkat okoz.

A házaló „fekete fodrász”-ra börtönbüntetést kértek.

A timisoaraiak a vasárnapi munkaszünetet sérelmezték. Ezt a megjelentek is magukévé tették. Kimondotta a kongresszus, hogy feliratot intéznek a kormányhoz, hogy

vegyék revízió alá a vasárnapi munkaszünetről szóló törvényt.

Megoldották a tanoncügyet is.

Két évig nem vesznek fel újabb fodrásztanulókat.

Végül a tiszt fodrászüzemek beszüntetését követelték.

A határozatok keresztülvitelével a targumeresi fodrászszövetség igazgatóságát bízták meg.

A TIMISOARAI BETEGSEGÉLYZŐ KERÜLET ÚJ IGAZGATÓSÁGA.

A munkaügyi és egészségügyi minisztérium 1934. évi augusztus 28-án kelt 47.533 számú rendeletével a következőket nevezte ki a timisoarai kerületi betegsegélyező pénztár igazgatóságába:

a) Kereskedelmi munkaadók részéről: Bálint János, Bossel Sándor

b) Iparos munkaadók részéről: Sechel Sándor, Balas János, Foale Miklós;

c) Alkalmazottak a nagyparnál: Ciortuş Dániel, Tunea József, Medvesan György, Nussel Kálmán;

d) Kisiparos alkalmazottak: Teodorescu Vazul, Stoica Miklós, Strosz István

e) Kereskedelmi alkalmazottak: Adamescu Miklós, Stoica János.

Ugyanezzel a kelettel a következők lettek kinevezve a felügyelő-bizottságba: Novac Traján munkaadó; Spineanu Virgil alkalmazott.

Ajánljuk versenyen felülmúló géphajtó és tömítő-köteleinket,

malom- és transport hevedereinket. Kókusz-szönyeg, labtörő, grádli, butorszővet, plüss, a rik, butorugó, mindenféle kárpitoskellék. Zsák, zsinór, kötél, ponyva, tömlő, kender, len, és juta-gyártmányok

Schönberger és Grünstein R. T.

Arad, új Neuman ház

JAMBOR OHAJ.

— Főnök ur, kérem, szeretnék elmenni az anyósom temetésére.

— Elhiszem, barátom. En is.

KÜLÖNBSEG.

Grün tetten éri a feleségét a könyvvezetővel. Alig tud szökhöz jutni a felháborodástól. Végre uralkodik magán:

— Na, hallod, Zsli, — mondja, — a könyvelővel? Még a társamnak se nézném el szívesen.

TANC KÖZBEN.

— Mi történt magával, Béla, hogy olyan ideges?

— Olyasmi történt velem, Sárika, ami magával sohasem történhetik meg.

— Micsoda?

— Elszakadt a hőzentrágerem.

MEGRENDSZABALYOZZÁK SATUMARÉN A REPÜLŐBORBÉLYOKAT.

Az utóbbi időben Satumaren egyre gyakoribb volt a panasz, hogy az úgynevezett „repülőborbélyok” a vasárnapi munkaszünet törvényét nem veszik figyelembe és vendégeiket háznál kiszolgálják. Az ipartestület megkeresésére a satumarei rendőrség a jövőben szigorúan ellenőrizni és büntetni a munkaszüneti törvényt nem respektáló pilóta-borbélyokat.

Ne felejtse el!

A „MERCUR”
cipőáruházban

ARAD,

(Piaţa Avram Iancu 21.)
Kisiparosok által készített

elegáns
cipőt kaphat
olcsó árban!

KÖVETKEZTETÉS.

— Ki az a nő?
— A nevét nem tudom, de nagyon kardos menyecske.
— Miért?
— Állandóan tisztékkel járkal.

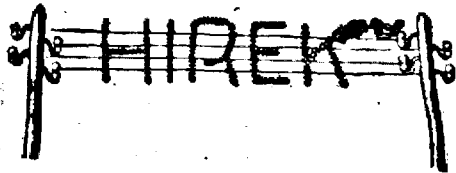
KÉT IPAROS BESZÉLGET.

— Miért van kiürve a műhelyedre, hogy haláleset miatt zárva? Ki halt meg?
— A műhely.

MÉG MINDIG CSAK „SZÓ VAN” A KARTELLEK ELLENŐRZÉSÉRŐL SZÓLO TÖRVÉNYRŐL.

Az egyik közgazdasági lap bejelenti, hogy a parlament őszi ülészakán beterjesztenek egy törvényjavaslatot, amely a kartellek ellenőrzésére vonatkozik. A fővárosi lap hozzáfűzi, hogy hasonló törvényjavaslatot már a Vaida-kormány idején is a kamara elé terjesztettek, amely azonban azt nem tárgyalta le.

— Az ideiglenes bizottság egy-egy tagja végzi Timisoarán a városi vállalatok ellenőrzését. Timisoara város ideiglenes bizottsága nemrég elhatározta, hogy a városi vállalatok felügyelőbizottságait feloszlatja és az ellenőrzést az ideiglenes bizottság egy-egy tagja végzi. A belügy-minisztérium ezt a határozatot jóváhagyta.

AZ IPAROS

Megjelenik minden pénteken.

Előfizetési ára egész évre intézménynek és nagy cégeknek 1000 lej, félévre 500 lej. Iparosoknak egész évre 300 lej, félévre 150 lej, negyedévre 75 lej.

Hirdetés négyzetcentiméterenként 4 lej. Éves köteteknél árendi díj.

Redacția și administrația — Szerkesztőség és kiadóhivatal — Redaktion und administration Arad, Caminul Industrișilor-Iparos Otthon.

JUBILÁL A TARTÓS ONDULÁCIÓ FELTALÁLÓJA.

A tartós hullámot (dauer onduláció) magának szokta vindikálni Páris. Pedig nem az övé. Karlsbad legkitünőbb fodrásza, Mayer találta fel a tartós hullámot bodorító gépet.

Mayer urnál csak a guillotine dicsekedett annak idején illusztrisabb „fejekkel”. Megszokta a királynőket, a primadonnákat, a mozsztárokat, az amerikai milliárdosnőket. Most mégis igazott. Jubilál. Tíz éve konstruálta első „gépét”.

„Ez a gép” mondja az igazi feltaláló szerénységgel. „nem volt tökéletes”.

Hét teljes órát tartott, amíg egy hitetlen és cinikus bécsi zsűri jelenlétében tartóssá hullámaitott egy női fejet. Mayer ur azonban nem hagyta magát. Éjjel-nappal dolgozott. Gépe ma már tökéletes. Olyan tökéletes, hogy Mayer ma az egyetlen ember, aki tartóssá alkot e földön, ahol pedig — tudjuk — semmi se maradandó.

IDÉZET EGY ALLATKIALLITAS PROGRAMJÁBÓL.

1. Tenyésztéssel felhajtása.
2. Birtokbiztonság érkezése.
3. Közös ebéd.

— Beiratások a leánytanonc-iskolába. Az aradi Munkakamara felhívja az aradi érdekelt iparosok és kereskedők figyelmét, hogy a leánytanonc-iskolába a beiratások csak szeptember hó 15-ig tartanak és ezen időn belül a beiratásokat annál is inkább intézzék el, mert ellenkező esetben büntetés alá esnek.

MI MINDENT KIVÁNNAK EZEK A GYEREKEK!

— Mama, én szeretnék elmenni a Cecil néni temetésére.
— Itthon maradsz! A héten már voltál cirkusban.

— Aradi nyomdatulajdonos jubileumi ünnepése. Bensőséges ünnepségekben részesítették szombaton este az aradi nyomdatulajdonosok Ingusz Ignác kartársukat, aki ekkor ünnepelte önállóságának negyvenöt esztendősfőfordulóját. Ingusz Ignác hosszú éveken keresztül papirkereskedő volt és csak később kapcsolódott be a nyomdaiparba. A nyomdatulajdonosok az Auer-féle étteremben öt-venteritűes társasvacsorát rendeztek az ünnepelt kartárs tiszteletére. A társasvacsorán Reismann Jenő, Munteanu Tivadar, Bloch Károly és Pacuraru Brutus iparkamarai főtitkár mondtak beszédet. A timisoarai nyomdászipar üdvözlését Kabos Armin tolmácsolta, majd Ingusz Ignác mondtott meghatott hangon köszönetet a meg-
leg ünnepeltetésért.

ENYELGÉS.

Marcsa leányzó nagy kosarat visz a hátán és az erdő szélén találkozik az Andris legénygel.
— Na, Marcsa, — mondja Andris, — elki-
sérlek az erdőn át.

- Engem ugyan nem kísér el kend!
- Aztán miért nem?
- Félek, hogy illetlenkedik velem.
- De hiszen kosár van a hátadon.
- Van, van, de azt le is tehetem...

PRAKTISCH.

— Wollen Sie das grosse Kochbuch für zehn Schilling, oder das kleine für fünf?
— Ich denke das kleine wird genügen — wir sind keine starken Esser.

Die Sonntagsruhe der Wiener Friseure

Herr Regierungsrat K. G. schreibt uns aus Bad Gastein:

„Die im Beschwerdebuch der „Neuen Freien Presse“ veröffentlichte Anregung, dass bezüglich der Sonntagsruhe der Wiener Friseure zweckmässige Bestimmungen getroffen werden mögen, findet allgemein aufrichtigste Zustimmung. Ist es wirklich so unwahrscheinlich, dass jemand am Sonntag das Bedürfnis haben könnte, sich rasieren zu lassen? Man besucht am Sonntagabend Gesellschaften oder Theater, und es ist sehr peinlich, sich wegen seiner Bartstoppen bemitleiden lassen zu müssen. Bekanntlich ist es auch ein überaus unbehagliches Gefühl, unrasiert zu sein. Man hat die Empfindung der Unsauberkeit und kommt in dieser faloppen Verfassung zu keinem richtigen Sonntagsgenuss. Zahllose Maenner sind dadurch zu Selbstraseuren geworden. Sie haben in der Handhabung des Rasierapparats eine solche Geschicklichkeit erworben, dass die sich auch für Wochentage von den Friseuren unabhängig gemacht haben. Ein anderer Ausweg besteht darin, dass die Bestimmungen über die Sonntagsruhe ganz einfach heimlich verletzt werden. Es gibt in Wien genug und übergenug Möglichkeiten, sich am Sonntag in einer Privatwohnung von einem Raseur, sei es nun ein Meister, ein Gehilfe oder ein Arbeitsloser, bedienen zu lassen. Allerdings ist diese Methode ein bisschen kostspielig, da man ja den gefaelligen Sonntagsraseur für das Risiko entschädigen muss, dass er dadurch übernimmt, die Bestimmungen über

die Sonntagsruhe zu übertreten. Ist es in einer Zeit, in der die Friseure über schlechten Geschäftsgang klagen, wirklich zu rechtfertigen, dass ihnen ein grosser Teil ihrer Stammkundschaft gewaltsam entfremdet und zu Selbstraseuren erzogen wird? Man braucht ja bloss am Sonntag in die unmittelbare Umgebung Wiens hinausfahren und findet genug Ortschaften, in denen man sich im Friseurladen in aller Bequemlichkeit rasieren lassen kann. In der Grosstadt Wien aber muss man zum Rasierapparat seine Zuflucht nehmen oder durch ein Hintertürchen in eine Rasierstube gelangen, um von seinen Bartstoppen befreit zu werden. Ubrigens ist die Sonntagsruhe auch für die Damen-Friseure ein schwerer Schaden, da viele Damen gern die freien Stunden des Sonntags dazu benützen würden, ihre Frisur ondulieren oder waschen zu lassen und an den Wochentagen nicht genügend Zeit dazu haben. Der Vorschlag, dass ein Turnus der Sonntagsruhe nach Bezirken geschaffen werde, muss also daher mit allem Nachdruck befürwortet werden. Diejenigen Friseure, deren Geschäfte an einem bestimmten Sonntag offen bleiben, könnten den Montag als Ruhetag einschalten. Und am darauffolgenden Sonntag könnte die gleiche Bestimmung für eine andere Wiener Bezirksgruppe gelten. Bei guten Willen wäre eine derartige Neuordnung, die von den Meistern und den Angestellten des Friseurgewerbes sowie vom Publikum waermestens begrüsst werden würde, ohne weiteres durchführbar.”

JULIU LINK

Dentist—Fogász

diplome medaille

Timisoara, I. Sft. Gheorghe No. 6.
(v. Arany Szarvas-épület)

LEMONDAS.

Evike mondja a vőlegényének:

- Tudja, Oszkár, ha engem elvesz, le kell mondania a dohányzásról.
- Igen.
- Le kell mondania a kávéházba járásról.
- Igen.
- Le kell mondania a lumpolásról.
- Igen.
- Le kell mondania, hogy más nőre még csak rá is nézzem.
- Igen.
- És másról nem kell lemondania.
- Dehogynem.
- Miről?
- Arról a gondolatról, hogy magát feleségül vegyem.

Hajmosó
és hajszáritó
készülékek
és más
**fodrászati
cikkek**
olcsón, szakszerűen
Köszeghy Sándor Fia
Arad,
Bul. Reg. Ferdinand 63 - 65.
volt Dengli-ház.

DIESE MÄNNER.

— Wir sind erst eine Woche verheiratet und du kommst schon so spaet und angeheitert nach Hause?

— Ich habe solange Zeit gebraucht, mein Liebling, um meinen Freunden zu erzählen, wie glücklich wir sind.

Aradi Iparosok Temetkezési Segélyező Csoportja

Directiunea Grupelor de Ajutorare de Inmormantare a Industrișilor din Arad face cunosut membrilor cari sunt in restaurantă cu cotizațiile lor, să achite restanța in interesul lor propriu, fiindcă in conformitatea §-lui 14 și 15 din statute calitatea lor de membri respiră automatic, adică dacă membrul decedează între timp, nu se poate acorda ajutorul. Cotizațiunile sunt scadente după următorii membri decedați:

Az aradi Iparosok Temetkezési Segélyező Csoportja Igazgatósága értesíti a csoport azon tagjait, akik halálozási járulékaikkal hátralékban vannak, azt saját érdekükben rendezzék, mert a csoport szabályzatának 14. és 15-ik §-a értelmében tagsági joguk automatic megeszül, azaz ha a tag közben elhal, a segély nem folyósítható. A fizetés a következő elhunyt tagjaink után esedékes:

In grupa A. csoportban 790. Maximilian Politzer Miksa, 791. Gheorghe Opre György.

In grupa B. csoportban 785. Gheorghe Opre György, 786. Andrei Varga Nagy András.

Aradi Polgári Jótékony Egyesület

Halálesetet Segélyező Csoportja.

Directiunea Grupelor de Ajutorare in caz de deces a Reuniunii Civile de Binefacere din Arad prin aceasta comunica cu asociații, că cotizațiunile de deces sunt scadente până la numărul curent:

Az Aradi Polgári Jótékony Egyesület Halálesetet Segélyező Csoportjai Igazgatósága értesíti a csoport tagjait, hogy a halálozási járulékok a következő sorszámokig esedékesek:

In grupa I. csoportban 711. Vad. Iul. Ioan Turcsik Jánosné, 712 Iuliu Lovich Gyula.

In grupa II. csoportban 806. Petru Cata, 807. Gheorghe Baciu.

Totodată rugăm membrilor noștri, să se prezinte in biroul nostru spre preschimbarea carnetelor conform dispozițiunilor statutelor noastre apărute in No. 169. al Mon. Of.

Kérjük egyúttal tagjainkat, hogy a Mon. Of. 169. száma szerint már életbelépett új alapszabály értelmében a könyvecskéik kicserélése végett a Csoport irodájában megjelenni sziveskedjenek.